
I. PRAWO KONSTYTUCYJNE

I. Konstytucja

Ustawa zasadnicza z 2.4.1997 r. – Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej

Rzeczpospolita:

demokratyczne państwo prawne

władza zwierzchnia – Naród

Konstytucja – najwyższe prawo Rzeczypospolitej Polskiej. Stosowana bezpośrednio, chyba że sama Konstytucja stanowi inaczej

władza ustawodawcza – Sejm i Senat

władza wykonawcza – Prezydent i Rada Ministrów

władza sądownicza – sądy i trybunały

partie polityczne zrzeszają się na zasadzie dobrowolności i równości obywateli polskich

decentralizacja władzy publicznej

w drodze ustawy tworzy się samorządy zawodowe

I. Prawo konstytucyjne

ustrój gospodarczy – społeczna gospodarka rynkowa

wyłączenie – na cele publiczne, za słusznym odszkodowaniem

! wolność działalności gospodarczej ograniczona tylko w ustawie i ze względu na ważny interes publiczny

podstawą ustroju rolnego jest gospodarstwo rodzinne

Wolności, prawa, obowiązki człowieka i obywatela

- przyrodzona i niezbywalna godność podstawą praw i wolności;
- **ograniczenie z korzystania z wolności i praw** tylko w ustawie, ze względu na: bezpieczeństwo, porządek publiczny, ochronę środowiska, zdrowie, moralność publiczną, wolności i prawa innych osób;
- **obywatelstwo polskie** nabywa się przez urodzenie z rodziców Polaków. Nie można utracić obywatelstwa polskiego, chyba że obywatel sam się go zrzeknie.

Wolności i prawa osobiste:

- **nietykalność i wolność osobista** – każdy pozbawiony wolności nie na podstawie wyroku ma prawo odwołać się do sądu w celu zbadania legalności pozbawienia wolności. Każdy zatrzymany niezwłocznie powinien zostać poinformowany o przyczynach zatrzymania i w terminie **48 godzin** od zatrzymania przekazany do dyspozycji sądu. Powinien zostać zwolniony, jeżeli w terminie **24 godzin** od przekazania go sądowi nie zostało doręczone mu postanowienie sądu o tymczasowym aresztowaniu wraz z zarzutami;
- **prawo do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia sprawy** bez nieuzasadnionej zwłoki przez właściwy, niezależny, bezstronny i niezawisły sąd. Wyłączenie jawności rozprawy z powodu: moralności, bezpieczeństwa państwa, porządku publicznego, ochrony prywatności stron, innego ważnego interesu prywatnego;
- **przepadek rzeczy** tylko w sytuacjach określonych w ustawie i tylko na podstawie prawomocnego orzeczenia sądu;
- obywatela polskiego nie można wydalić z kraju ani zakazać mu powrotu do kraju;
- **ekstradycja obywatela polskiego jest zakazana**. Wyjątki – ekstradycji można dokonać na wniosek innego państwa, sądowego organu międzynarodowego, gdy wynika to z ratyfikowanej przez Polskę umowy międzynarodowej lub ustawy, która wykonuje akt prawa stanowionego przez organizację międzynarodową, której Polska jest członkiem, pod warunkiem że czyn, którego ekstradycja dotyczy:
 - 1) nie został popełniony w Polsce i
 - 2) stanowił lub stanowiłby przestępstwo według prawa polskiego zarówno w czasie jego popełnienia, jak i w chwili złożenia wniosku;
- warunki nie muszą być spełnione w przypadku: zbrodni ludobójstwa, zbrodni przeciwko ludzkości, zbrodni wojennej lub zbrodni agresji. **Zakaz ekstradycji** – osoba jest podejrzana

o popełnienie, bez użycia przemocy, przestępstwa z przyczyn politycznych lub gdy ekstradycja naruszy konstytucyjnie chronione wolności i prawa. O dopuszczalności ekstradycji **orzeka sąd**;

- **cudzoziemcy** mogą uzyskać w Polsce prawo azylu lub status uchodźcy (ochrona przed prześladowaniem).

Wolności i prawa polityczne:

- **wolność zrzeszania się** – zakazane są zrzeszenia, których cel bądź działalność są sprzeczne z Konstytucją lub ustawami. Sąd orzeka o odmowie rejestracji albo zakazie działania;
- obywatele polscy posiadający pełnię praw publicznych mają **prawo dostępu do służby publicznej** na jednakowych zasadach;
- **prawo do informacji** – obywatel ma prawo do uzyskiwania informacji o działalności zarówno organów władzy publicznej, jak i osób pełniących funkcje publiczne. Prawo do uzyskiwania informacji obejmuje dostęp do dokumentów oraz wstęp na posiedzenia kolegialnych organów władzy publicznej pochodzących z powszechnych wyborów, z możliwością rejestracji dźwięku lub obrazu;
- **prawo wyborcze** – obywatel polski ma prawo do udziału w referendum i wyborach, jeżeli najpóźniej w dniu głosowania kończy **18 lat** i na podstawie prawomocnego orzeczenia sądowego nie został ubezwłasnowolniony, pozbawiony praw publicznych lub praw wyborczych;
- **prawo składania petycji, wniosków i skarg** – w interesie publicznym, własnym lub innej osoby za jej zgodą.

Wolności i prawa ekonomiczne, socjalne oraz kulturalne:

- każdy ma **prawo do własności, innych praw majątkowych i dziedziczenia** – ograniczenie własności tylko w ustawie i w sposób nienaruszający istoty tego prawa;
- **wolność wyboru i wykonywania zawodu, wolność wyboru miejsca pracy** – obowiązek pracy może nałożyć tylko ustawa, zakaz stałego zatrudniania dzieci do lat 16;
- **prawo do nauki** – nauka do **18. roku życia** jest obowiązkowa, nauka w szkołach publicznych jest bezpłatna, jednakże ustawa może określić odpłatność niektórych usług szkół wyższych, zapewnia się autonomię szkół wyższych;
- każdy ma prawo żądać od organów władzy publicznej ochrony dziecka przed przemocą, okrucieństwem, wyzyskiem i demoralizacją.

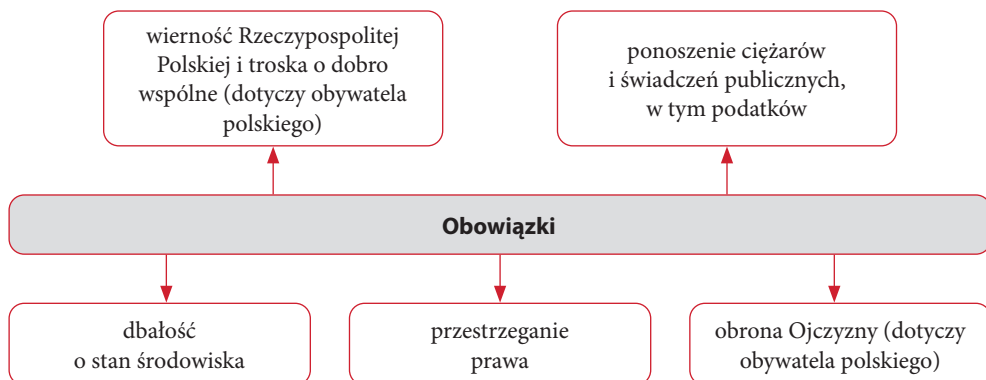

Środki ochrony wolności i praw:

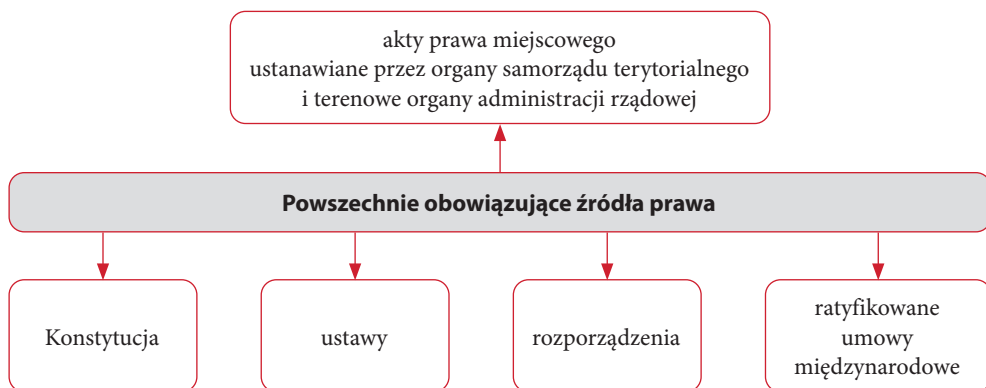
- prawo do wynagrodzenia szkody wyrządzonej przez niezgodne z prawem działanie organu władzy publicznej;
- prawo każdej ze stron do zaskarżenia orzeczeń i decyzji wydanych w I instancji;
- prawo do wniesienia **skargi konstytucyjnej** przez każdego, czyje konstytucyjnie chronione wolności lub prawa zostały naruszone (wnosi się ją do Trybunału Konstytucyjnego, który sprawdza zgodność z Konstytucją ustawy, innego aktu normatywnego, na podstawie którego sąd albo organ administracji publicznej orzekł ostatecznie o wolnościach, prawach bądź obowiązkach jednostki);

I. Prawo konstytucyjne

- prawo wystąpienia do **Rzecznika Praw Obywatelskich** z wnioskiem o pomoc w ochronie swoich wolności lub praw naruszonych przez organy władzy publicznej.

Źródła prawa

Ratyfikacja i wypowiedzenie umowy międzynarodowej wymagają **uprzedniej zgody wyrażonej w ustawie**, jeżeli umowa dotyczy:

- pokoju, sojuszy, układów politycznych lub wojskowych;
- wolności, praw, obowiązków obywatelskich;
- członkostwa Polski w organizacji międzynarodowej;
- znacznego obciążenia Polski pod względem finansowym;
- spraw uregulowanych w ustawie bądź, co do których Konstytucja wymaga ustawy.

Polska, na podstawie umowy międzynarodowej, może **przekazać kompetencje organów władzy państwowej** w niektórych sprawach **organizacji** lub **organowi międzynarodowemu**. Sejm podejmuje uchwałę bezwzględną większością głosów w obecności 1/2 ustawowej liczby posłów w sprawie trybu wyrażenia zgody na ratyfikację:

- 1) tryb I – ustawa wyrażająca zgodę na ratyfikację uchwalana przez Sejm i Senat większością 2/3 głosów w obecności 1/2 ustawowej liczby posłów i senatorów;
- 2) tryb II – zgoda wyrażona w drodze ogólnokrajowego referendum.

Ratyfikowana umowa międzynarodowa, po jej ogłoszeniu w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej, staje się częścią krajowego systemu prawnego i jest bezpośrednio stosowana, chyba że dla jej stosowania konieczne jest wydanie ustawy.

Rozporządzenia wydają organy wskazane w Konstytucji, na podstawie szczegółowego upoważnienia zawartego w ustawie, w celu jej wykonania. Zakaz przekazywania kompetencji do wydania rozporządzeń innemu organowi.

Uchwały Rady Ministrów i zarządzenia Premiera oraz ministrów to akty prawa wewnętrznego obowiązujące tylko jednostki organizacyjnie podległe. Nie mogą stanowić podstawy decyzji wobec obywateli.

Organy samorządu terytorialnego oraz terenowe organy administracji rządowej, na podstawie i w granicach upoważnień zawartych w ustawie, **ustanawiają akty prawa miejscowego** obowiązujące na obszarze działania tych organów.

Sejm i Senat:

- Sejm kontroluje działalność rządu w zakresie wyznaczonym przez Konstytucję i ustawy;
- **Sejm – 460 posłów** wybieranych w wyborach: powszechnych, równych, bezpośrednich, proporcjonalnych i w głosowaniu tajnym. Posłem może być wybrany obywatel polski mający prawo wybierania i ukończone **21 lat** (w dniu wyborów);
- **Senat – 100 senatorów** wybranych w wyborach: powszechnych, bezpośrednich i w głosowaniu tajnym. Senatorenem może zostać obywatel polski mający co najmniej **30 lat**;
- posłem i senatorenem **nie może być** osoba skazana prawomocnym wyrokiem na karę pozbawienia wolności za przestępstwo umyślne ścigane z oskarżenia publicznego;
- **kadencja Parlamentu – 4 lata** (początek – dzień zebrania się Sejmu na pierwsze posiedzenie, koniec – dzień poprzedzający dzień zebrania się Sejmu następnej kadencji).

Wybory do Parlamentu:

- **zarządza Prezydent, nie później niż na 90 dni** przed upływem kadencji i wyznacza dzień wyborów na dzień przypadający w terminie 30 dni przed upływem kadencji;
- **Sejm może skrócić kadencję Parlamentu** uchwałą podjętą większością 2/3 głosów ustawowej liczby posłów;
- **Prezydent**, po zasięgnięciu opinii Marszałka Sejmu i Senatu, **może**, w przypadkach wskazanych w Konstytucji, **zarządzić skrócenie** kadencji Sejmu i jednocześnie zarządzić wybory, które wyznacza na dzień przypadający w terminie **45 dni** od dnia zarządzenia skrócenia kadencji. Zwołuje też pierwsze posiedzenie w terminie 15 dni od wyborów.

I. Prawo konstytucyjne

Ważność wyborów do Parlamentu stwierdza **Sąd Najwyższy**. **Wyborcy przysługuje prawo zgłoszenia do Sądu Najwyższego protestu przeciwko ważności wyborów na zasadach określonych w ustawie.**

Mandatu posła nie można łączyć z funkcją:

senatora

Prezesa NBP i jego zastępcy

Prezesa NIK i jego zastępcy

Rzecznika Praw Obywatelskich i jego zastępcy

Rzecznika Praw Dziecka i jego zastępcy

członka Rady Polityki Pieniężnej

członka Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji

ambasadora

wiązącą się z zatrudnieniem w Kancelarii Sejmu, Senatu, Prezydenta

wiązącą się z zatrudnieniem w administracji rządowej

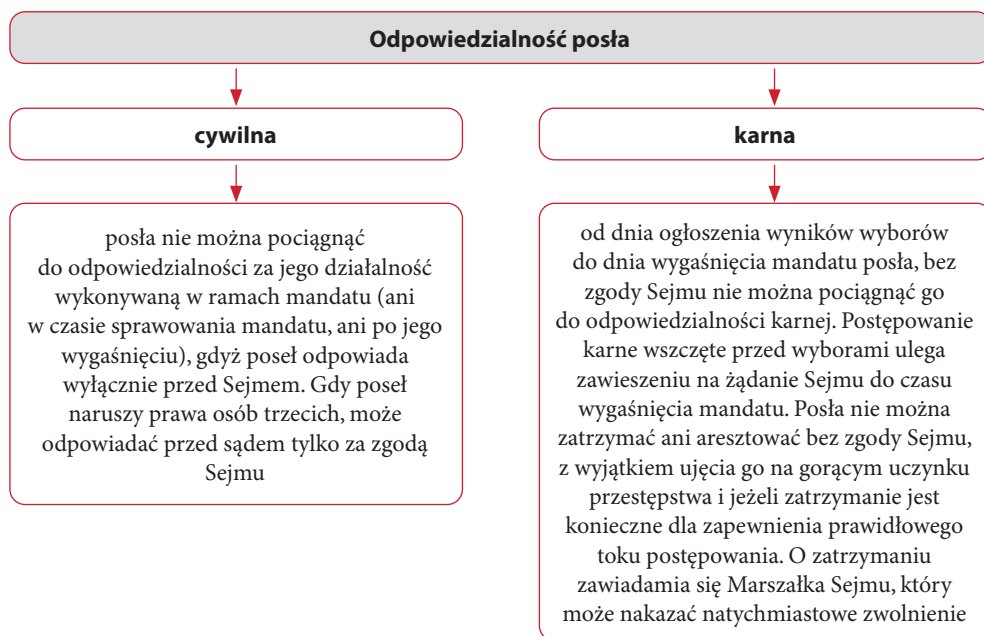
sędziego lub prokuratora

urzędnika służby cywilnej

żołnierza w czynnej służbie wojskowej

funkcjonariusza Policji albo Służby Ochrony Państwa

Zakaz nie dotyczy **członków Rady Ministrów i sekretarzy stanu w administracji rządowej**. Odmowa złożenia ślubowania przed Sejmem oznacza zrzeczenie się mandatu.

Posel nie może prowadzić działalności gospodarczej, osiągając korzyść z majątku Skarbu Państwa, samorządu terytorialnego, ani też nabywać takiego majątku. Złamanie zakazu powoduje podjęcie przez Sejm – na wniosek Marszałka – uchwały o pociągnięciu posła do odpowiedzialności przed Trybunałem Stanu, który może pozbawić go mandatu.

Sejm wybiera Marszałka (który przewodniczy obradom, strzeże praw Sejmu i reprezentuje go na zewnątrz) i wicemarszałków. Sejm powołuje komisje stałe oraz może powołać komisje nadzwyczajne i komisję śledczą. Organizację wewnętrzną i porządek prac Sejmu oraz tryb powoływania i działalności jego organów, jak też sposób wykonywania konstytucyjnych i ustawowych obowiązków organów państwowych wobec Sejmu określa regulamin Sejmu uchwalony przez Sejm.

Zgromadzenie Narodowe – w przypadkach określonych w Konstytucji, Sejm i Senat obradują wspólnie pod przewodnictwem Marszałka Sejmu (w jego zastępstwie Marszałka Senatu). Zgromadzenie Narodowe uchwała swój regulamin.

Premier i członkowie rządu mają obowiązek udzielenia odpowiedzi na **interpelacje i zapytania poselskie** w terminie **21 dni**.

Sejm decyduje, w imieniu Rzeczypospolitej Polskiej, **o stanie wojny i o zawarciu pokoju**. Uchwała o stanie wojny może zostać podjęta:

- w razie zbrojnej napaści na terytorium Polski;
- gdy z umowy międzynarodowej wynika zobowiązanie do wspólnej obrony przeciwko agresji.

Prezydent postanawia o stanie wojny, jeżeli Sejm nie może zebrać się na posiedzenie.

Procedura ustawodawcza:

- **inicjatywa ustawodawcza** przysługuje: posłom, Senatowi, Prezydentowi, Radzie Ministrów i grupie 100 000 obywateli mających prawo wyborcze;
- **pierwszy etap – Sejm:**
 - 1) rozpatruje projekt ustawy **w 3 czytaniach**,
 - 2) **poprawki** do projektu mogą wnieść: wnioskodawca, posłowie, rząd,
 - 3) Marszałek może odmówić poddania pod głosowanie poprawki, która nie została wcześniej przedłożona komisji,
 - 4) **wnioskodawca** może wycofać projekt do czasu zakończenia **drugiego czytania**,
 - 5) uchwała ustawy **zwykłą większością głosów w obecności 1/2 ustawowej liczby posłów**, chyba że Konstytucja przewiduje inną większość;
- **drugi etap – Senat:**
 - 1) Marszałek Sejmu przekazuje uchwaloną ustawę Senatowi,
 - 2) w terminie **30 dni** od przekazania ustawy może ją przyjąć bez zmian, odrzucić w całości lub uchwalić poprawki (a jeżeli nic nie zrobi, to przyjmuje się, że została uchwalona w pierwotnym brzmieniu),
 - 3) uchwała Senatu może zostać odrzucona przez Sejm bezwzględną większością głosów co najmniej 1/2 ustawowej liczby posłów;
- **trzeci etap – Prezydent:**
 - 1) Marszałek Sejmu przedstawia uchwaloną ustawę do podpisu Prezydentowi,
 - 2) Prezydent **podpisuje** ustawę w terminie **21 dni** od dnia przedstawienia i **zarządza jej ogłoszenie w Dzienniku Ustaw**,
 - 3) przed podpisaniem może **wystąpić do Trybunału Konstytucyjnego** z wnioskiem o zbadanie zgodności ustawy z Konstytucją,
 - 4) przed podpisaniem może również wystąpić do Sejmu z umotywowanym wnioskiem w sprawie ponownego rozpatrzenia ustawy przez Sejm. W takiej sytuacji Sejm ponownie uchwała ustawę, ale większością 3/5 głosów, w obecności co najmniej 1/2 ustawowej liczby posłów. Wtedy Prezydent musi, w terminie **7 dni**, podpisać ustawę i ogłosić ją bez możliwości wnioskowania do Trybunału Konstytucyjnego.

Projekt pilny:

- **Rada Ministrów** może uznać uchwalony przez siebie projekt ustawy za pilny i wtedy Senat musi go rozpatrzyć w ciągu **14 dni**, a Prezydent podpisać w ciągu **7 dni**;
- **pilnym projektem nie mogą być:** ustawa podatkowa; ustawa wyborcza dotycząca Prezydenta, Sejmu, Senatu, organów samorządu terytorialnego; ustawa regulująca ustroj i właściwość władz publicznych; kodeksy.

Referendum ogólnokrajowe:

dotyczy spraw o szczególnym znaczeniu dla państwa

może być zarządzane przez Sejm (bezwzględną większością 1/2 ustawowej liczby posłów) albo Prezydenta za zgodą Senatu (bezwzględną większością głosów 1/2 ustawowej liczby senatorów)

wynik wiążący tylko, gdy wzięła w nim udział więcej niż połowa uprawnionych do głosowania

ważność referendum stwierdza Sąd Najwyższy

Prezydent RP:

- najwyższy przedstawiciel Rzeczypospolitej Polskiej, gwarant ciągłości władzy państwowej;
- czuwa nad przestrzeganiem Konstytucji, stoi na straży suwerenności i bezpieczeństwa Polski, nienaruszalności i niepodzielności terytorium.

Prezydent wyłaniany jest w wyborach: powszechnych, równych, bezpośrednich, tajnych na **5-letnią kadencję** i może być ponownie wybrany tylko raz. Kandydat musi być: obywatelem polskim, co najmniej **35-letnim**, posiadającym pełnię praw wyborczych. Zgłasza go grupa 100 000 obywateli. Wybrany zostaje ten kandydat, który otrzymał więcej niż połowę oddanych głosów. Jeżeli nikomu to się nie udało, **14 dni** po pierwszym głosowaniu przeprowadza się drugą turę, którą wygrywa ten z **2 kandydatów**, który otrzyma więcej głosów. Jeżeli którykolwiek z tych 2 kandydatów wycofa zgodę na kandydowanie, utraci prawo wyborcze lub umrze, w jego miejsce do wyborów w ponownym głosowaniu dopuszcza się kandydata, który otrzymał kolejno największą liczbę głosów w pierwszym głosowaniu.

Wybory Prezydenta **zarządza Marszałek Sejmu** na dzień przypadający między **100. a 75. dniem** przed upływem kadencji urzędującego Prezydenta. W razie opróżnienia urzędu zarządza się wybory w terminie **14 dni** i wyznacza się dzień wyborów w terminie **60 dni** od ich zarządzenia.

Kadencja Prezydenta rozpoczyna się w dniu objęcia przez niego urzędu, po złożeniu przysięgi wobec Zgromadzenia Narodowego.

Zastępstwo:

- gdy Prezydent nie może przejściowo sprawować urzędu, zawiadamia o tym Marszałka Sejmu, który tymczasowo przejmuje jego obowiązki;
- gdy Prezydent nie jest w stanie powiadomić Marszałka, to o stwierdzeniu przeszkody w sprawowaniu urzędu rozstrzyga Trybunał Konstytucyjny, na wniosek Marszałka i jemu powierza tymczasowe wykonywanie obowiązków Prezydenta.

Marszałek Sejmu (gdy nie może, to Marszałek Senatu) **tymczasowo** (do czasu wyboru nowego Prezydenta) **wykonuje obowiązki Prezydenta** w razie:

- śmierci Prezydenta;
- zrzeczenia się przez niego urzędu;
- stwierdzenia nieważności jego wyboru;
- uznania przez Zgromadzenie Narodowe trwałej niezdolności do sprawowania urzędu przez Prezydenta ze względu na stan zdrowia (uchwała podjęta większością 2/3 liczby głosów ustawowej liczby członków Zgromadzenia Narodowego – 560);
- złożenia urzędu na podstawie orzeczenia Trybunału Stanu.

Prezydent jako reprezentant Rzeczypospolitej Polskiej w stosunkach zewnętrznych:

- ratyfikuje i wypowiada umowy międzynarodowe (zawiadamiając o tym Parlament);
- mianuje i odwołuje przedstawicieli Rzeczypospolitej Polskiej w innych państwach i przy organizacjach międzynarodowych;
- przyjmuje listy uwierzytelniające i odwołujące akredytowanych przedstawicieli dyplomatycznych innych państw i organizacji międzynarodowych.

Funkcje Prezydenta:

- jest najwyższym zwierzchnikiem Sił Zbrojnych, w czasie pokoju zwierzchnictwo realizuje za pośrednictwem Ministra Obrony Narodowej, mianuje Szefa Sztabu Generalnego i dowódców Sił Zbrojnych, a także w czasie wojny, na wniosek Premiera, mianuje i odwołuje Naczelnego Dowódcę Sił Zbrojnych. Nadaje też stopnie wojskowe na wniosek Ministra Obrony Narodowej. Organem doradczym Prezydenta w zakresie zewnętrznego i wewnętrznego bezpieczeństwa Polski jest **Rada Bezpieczeństwa Narodowego**;
- na wniosek Premiera zarządza powszechną lub częściową mobilizację i użycie Sił Zbrojnych w wypadku bezpośredniego, zewnętrznego zagrożenia państwa;
- w sprawach szczególnej wagi może zwołać **Radę Gabinetową** (tworzy ją rząd obradujący pod przewodnictwem Prezydenta, niemający jednak kompetencji Rady Ministrów);
- **wydaje rozporządzenia i zarządzenia**, a także **postanowienia** w zakresie realizacji swoich pozostałych kompetencji;
- nadaje statut Kancelarii Prezydenta, która jest organem pomocniczym oraz powołuje i odwołuje Szefa Kancelarii.

Akty urzędowe Prezydenta wymagają dla swojej ważności podpisu, czyli kontrasygnaty Premiera, który w ten sposób ponosi odpowiedzialność przed Sejmem.

Nie dotyczy to jednak prerogatyw Prezydenta, czyli:

- zarządzenia wyborów parlamentarnych;
- zwołania pierwszego posiedzenia nowo wybranego Sejmu;
- skracania kadencji Parlamentu;
- występowania z inicjatywą ustawodawczą;
- zarządzania referendum ogólnokrajowego;
- podpisywania bądź odmowy podpisywania ustawy;
- zarządzania ogłoszenia ustaw, umów międzynarodowych w Dzienniku Ustaw;
- występowania z orędziem do Sejmu, Senatu, Zgromadzenia Narodowego;
- wnioskowania do Trybunału Konstytucyjnego;
- wnioskowania o kontrolę do Najwyższej Izby Kontroli;
- desygnowania i powoływania Premiera;
- przyjmowania dymisji rządu i powierzania mu tymczasowego pełnienia obowiązków;
- wnioskowania do Sejmu o pociągnięcie do odpowiedzialności przed Trybunałem Stanu członka rządu;
- odwoływania ministra, któremu Sejm wyraził wotum nieufności;
- zwoływania Rady Gabinetowej;

- nadawania orderów i odznaczeń;
- powoływania sędziów;
- stosowania prawa łaski (nie względem skazanych przez Trybunał Stanu);
- nadawania obywatelstwa i wyrażania zgody na zrzeczenie się go;
- powoływania Pierwszego Prezesa SN i prezesów SN;
- powoływania Prezesa i wiceprezesa TK;
- powoływania Prezesa i wiceprezesów NSA;
- składania wniosku do Sejmu o powołanie Prezesa NBP;
- powoływania członków Rady Polityki Pieniężnej;
- powoływania i odwoływania członków Rady Bezpieczeństwa Narodowego;
- powoływania członków Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji;
- nadawania statutu Kancelarii Prezydenta, powoływania i odwoływania jej Szefa;
- wydawania zarządzeń;
- zrzeczenia się urzędu.

Odpowiedzialność Prezydenta:

za naruszenie Konstytucji, ustawy lub popełnienie przestępstwa odpowiada przed Trybunałem Stanu

postawienie go w stan oskarżenia następuje na podstawie uchwały Zgromadzenia Narodowego (większość 2/3 głosów ustawowej liczby Zgromadzenia Narodowego – 560) na wniosek co najmniej 140 jego członków

podjęcie uchwały powoduje zawieszenie Prezydenta w sprawowaniu jego urzędu

Rząd i administracja rządowa

Funkcje rządu:

- prowadzenie **polityki wewnętrznej i zagranicznej Polski**;
- kierowanie administracją rządową;
- zapewnianie wykonywania ustaw;
- wydawanie rozporządzeń;
- ochrona interesów Skarbu Państwa;
- uchwalanie projektu **budżetu państwa** i kierowanie wykonaniem budżetu;
- zapewnianie **bezpieczeństwa wewnętrznego i zewnętrznego Polski**;
- sprawowanie ogólnego kierownictwa w zakresie relacji z innymi państwami i organizacjami międzynarodowymi;
- zawieranie umów międzynarodowych wymagających ratyfikacji, zatwierdzanie i wypowiedzanie innych umów;
- sprawowanie ogólnego kierownictwa z zakresu obronności kraju (określanie liczby obywateli powoływanych do wojska).

I. Prawo konstytucyjne

Rada Ministrów składa się z: **Premiera, wiceprezesów Rady Ministrów i ministrów**. Premier i wicepremierzy mogą też pełnić funkcje ministrów. W skład rządu mogą wchodzić również przewodniczący komitetów określonych w ustawach.

Funkcje Premiera:

- reprezentuje rząd i kieruje jego pracami;
- wydaje rozporządzenia;
- zapewnia wykonanie polityki rządu;
- kontroluje pracę członków rządu;
- sprawuje nadzór nad samorządem terytorialnym;
- jest zwierzchnikiem służbowym pracowników administracji rządowej.

Podmioty wydające rozporządzenia:

- Prezydent;
- rząd;
- Premier;
- minister kierujący działem administracji rządowej.

Rząd, na wniosek Premiera, może uchylić rozporządzenie lub zarządzenie ministra. Premier, wicepremierzy i ministrowie składają przysięgę wobec Prezydenta. Przedstawicielem rządu w województwie jest **wojewoda**. W urzędach administracji rządowej działa korpus służby cywilnej, którego zwierzchnikiem jest Premier i który odpowiedzialny jest za zawodowe i politycznie neutralne wykonywanie zadań państwa.

Procedura powołania rządu:

Prezydent desygnuje Premiera, który proponuje skład rządu. Następnie powołuje Premiera i członków rządu w terminie 14 dni od pierwszego posiedzenia Sejmu lub przyjęcia dymisji poprzedniego rządu i odbiera od nich przysięgę. Premier w terminie 14 dni od powołania przedstawia Sejmowi program działania rządu z wnioskiem o wotum zaufania, które Sejm uchwała bezwzględną większością w obecności 1/2 ustawowej liczby posłów

Sejm, po upływie powyższych terminów i niepowołaniu rządu lub nieudzieleniu mu wotum zaufania w terminie 14 dni, wybiera Premiera i proponowanych przez niego członków rządu bezwzględną większością w obecności 1/2 ustawowej liczby posłów. Prezydent powołuje tak wybraną Radę Ministrów

Prezydent, w razie niepowołania Rady Ministrów przez Sejm, w terminie 14 dni powołuje Premiera i na jego wniosek pozostałych członków rządu. Natomiast Sejm w terminie 14 dni od powołania rządu udziela mu wotum zaufania większością głosów w obecności 1/2 ustawowej liczby posłów. W razie nieudzielenia wotum zaufania Prezydent skracą kadencję Sejmu i zarządza wybory

Odpowiedzialność członków rządu:

- przed Trybunałem Stanu, za naruszenie Konstytucji lub ustaw, za przestępstwa popełnione w związku z zajmowanym stanowiskiem;
- uchwałę o pociągnięciu do odpowiedzialności podejmuje Sejm większością 3/5 ustawowej liczby posłów, na wniosek Prezydenta lub 115 posłów;
- członkowie rządu **odpowiadają solidarnie** przed Sejmem za działalność Rady Ministrów oraz indywidualnie za sprawy należące do ich kompetencji lub powierzone im przez Premiera.

Wotum nieufności:

- Sejm wyraża je rządowi większością ustawowej liczby posłów, na wniosek 46 posłów, którzy jednocześnie wskazują kandydata na nowego Premiera. Głosowanie nad wnioskiem może się odbyć po upływie **7 dni** od jego zgłoszenia. Powtórny wniosek może zostać zgłoszony po upływie **3 miesięcy** od dnia złożenia poprzedniego (wcześniej, tylko gdy złoży go co najmniej 115 posłów);
- Sejm może wyrazić je ministrowi większością ustawowej liczby posłów, na wniosek 69 posłów i wtedy Prezydent go odwołuje.

Premier może wnioskować do Sejmu o wyrażenie rządowi **wotum zaufania**. Udzielenie wotum następuje większością głosów w obecności co najmniej 1/2 ustawowej liczby posłów. Prezydent na wniosek Premiera dokonuje zmian w składzie rządu.

Dymisja Rady Ministrów:

Premier składa dymisję rządu na pierwszym posiedzeniu nowo wybranego Sejmu

w razie nieuchwalenia przez Sejm wotum zaufania dla Rady Ministrów

w przypadku wyrażenia rządowi wotum nieufności przez Sejm

w przypadku rezygnacji Premiera

Prezydent, przyjmując dymisję rządu, powierza mu dalsze sprawowanie obowiązków do czasu powołania nowej Rady Ministrów. Prezydent może odmówić przyjęcia dymisji rządu tylko w razie rezygnacji Premiera.

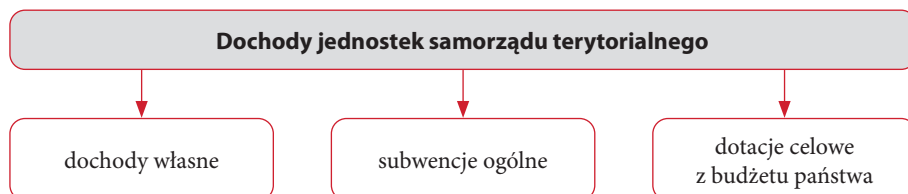
Samorząd terytorialny:

- wykonuje zadania publiczne niezastrzeżone dla innych organów władzy publicznej przez Konstytucję lub ustawy;
- podstawową jednostką samorządu terytorialnego jest **gmina**, która wykonuje wszystkie zadania samorządu terytorialnego niezastrzeżone dla innych jednostek;
- **jednostki samorządu terytorialnego** posiadają **osobowość prawną**, przysługuje im prawo własności i inne prawa majątkowe.

Zadania publiczne:

- **zadania własne** – służą zaspokojeniu potrzeb wspólnoty samorządowej i wykonywane są przez jednostki samorządu terytorialnego;
- **zadania zlecone** – jednostki samorządu terytorialnego wykonują też inne zadania publiczne wynikające z uzasadnionych potrzeb państwa, określonych w ustawie.

Spory kompetencyjne między organami samorządu terytorialnego i administracją rządową **rozstrzygają sądy administracyjne**.

Jednostki samorządu terytorialnego mogą ustalać wysokość podatków i opłat lokalnych. Wykonują one zadania za pośrednictwem organów stanowiących i wykonawczych. Wybory do organów stanowiących są: powszechne, równe, bezpośrednie i tajne. Ustrój wewnętrzny jednostek samorządu terytorialnego określają ich organy stanowiące w granicach ustawowych.

Działalność samorządu terytorialnego podlega nadzorowi pod względem legalności.

Organami nadzoru są:

- Premier;
- wojewodowie;
- regionalne izby obrachunkowe – w sprawach finansowych.

Sejm na wniosek Premiera może rozwiązać organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego, jeżeli rażąco narusza on Konstytucję lub ustawy.

Jednostki samorządu terytorialnego **mają prawo zrzeszania się** (mogą przystępować do międzynarodowych zrzeszeń społeczności lokalnych i regionalnych oraz współpracować ze społecznościami lokalnymi i regionalnymi innych państw).

Sądy i Trybunały

Wymiar sprawiedliwości sprawują:

Sąd Najwyższy

sądy powszechne

sądy administracyjne

sądy wojskowe

sąd wyjątkowy lub tryb doraźny może być ustanowiony **tylko w czasie wojny**

postępowanie sądowe jest **dwuinstancyjne**

sądy powszechne sprawują wymiar sprawiedliwości we wszystkich sprawach niezastrzeżonych dla właściwości innych sądów

sędziowie są niezawisli i podlegają tylko Konstytucji i ustawom

sędzia nie może: należeć do partii politycznej, związku zawodowego, nie może też prowadzić działalności publicznej niedającej się pogodzić z niezależnością sądów i niezawisłością sędziów

sędziowie są powoływani przez Prezydenta, na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa, na czas nieoznaczony

Sędziowie są nieusuwalni, jednak:

- złożenie sędziego z urzędu, zawieszenie w urzędowaniu, przeniesienie do innej siedziby lub na inne stanowisko – wbrew jego woli – może nastąpić tylko na mocy orzeczenia sądu, w przypadkach określonych w ustawie;
- sędziego można przenieść w stan spoczynku, jeżeli choroba lub utrata sił uniemożliwia mu sprawowanie urzędu;
- sędziego można też przenieść do innego sądu lub w stan spoczynku (z pełnym uposażeniem) w razie zmiany ustroju sądów lub granic okręgów sądowych.

Sędzia – bez zgody sądu – nie może być pociągnięty do odpowiedzialności karnej ani pozbawiony wolności, zatrzymany lub aresztowany, **z wyjątkiem** ujęcia go na gorącym uczynku przestępstwa, jeżeli zatrzymanie go jest niezbędne dla prawidłowego toku postępowania. Jednak o zatrzymaniu sędziego informuje się **prezesa właściwego miejscowo sądu**, który może nakazać natychmiastowe zwolnienie.

